

Shabbat 3: the Halachot of Challah

Meaning 1. Shmot 16, 22:

On the sixth day they gathered twice as much bread, two *omers* for each; and when all the chieftains of the community came and told Moses.

2. Brachot 39b:

[Rabbi Abba](#) said: And on Shabbat one is obligated to break bread for the meal over two loaves. What is the reason? Because the Torah says: "Twice as much bread" is written. To commemorate this, Shabbat meals are based on two loaves of bread.

Hamotzi dismisses everything

2. Brachot 41b:

[Rav Pappa](#) said that the *halakha* is: Food items that come due to the meal, which are eaten together with the bread as part of the meal, during the meal, neither require a blessing before eating them nor after eating them, as they are considered secondary to the bread (Rashi).

Covering the Challah

3. Tur, Or"t, 271:

1. When one sits down to eat, he should have a cloth spread over the bread, as we have learned, "We do not bring out the table unless kiddush has been recited. And if he has brought it out, he should spread a cloth and recite kiddush." Even though one is not required to set the table before Shabbat, it certainly must be arranged and in order in another space, but we do not bring it before him until after kiddush so that it will be evident that the table has come for the honour of Shabbat... But for us, whose tables are large, such that it would be burdensome to bring them after kiddush and to interrupt between kiddush and the meal, our practice is to intentionally bring them out before kiddush, and to spread a cloth and recite kiddush.

2. The Jerusalem Talmud says, "lest the bread see its shame." Meaning: [bread] appears earlier in the biblical verse, and it should have its blessing first, and yet we recite the blessing for wine first.

3. And I have heard an explanation, that this is done to commemorate the manna, which was

1. שמות ט"ז, כב:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָקְטוּ לַחֵם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֶמֶר לְאֶחָד וַיָּבֹאוּ בְּלִיָּנְשֵׁי אֵי הָעֵדָה וַיִּגִּדּוּ לְמֹשֶׁה:

2. ברכות ל"ט, ע"ב:

אָמַר רַבִּי אֲבָא וּבְשֶׁבֶת חַיִּיב אָדָם לְבַצֹּעַ עַל שְׁתֵּי כִפּוּת. מַאי טַעְמָא? — "לָחֵם מִשְׁנֵה" כְּתִיב.

2. ברכות מ"א ע"ב:

אָמַר רַב פַּפְּא: הַלְכְתָּא דְבָרִים הַבָּאִים מִחֻמַּת הַסְּעוּדָה בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה — אֵין טַעוּנִים בְּרִכָּה לֹא לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶם.

3. טור, או"ח, ער"א:

1. וכשישב לאכול יהיה לו מפה פרוסה על הלחם דתניא אין מביאים את השלחן אלא כידוש ואם הביא פורס מפה ומקדש אע"פ שצריך שיערוך שלחנו מבע"י ודאי צריך שיהיה ערוך ומסודר במקום אחר ומ"מ אין מביאין אותו לפניו אלא עד אחר הקידוש כדי שיהא ניכר שבא לכבוד שבת... אבל לדידן ששלחנות שלנו גדולים וטורח להביאם אחר הקידוש ולהפסיק בין קידוש לסעודה נוהגין להביאם לכתחלה קודם הקידוש ולפרוס מפה ולקדש.

2. ובירושלמי קאמר שלא יראה הפת בושנו פירוש שהוא מוקדם בפסוק והיה ראוי להקדימו בברכה ומקדימין בברכת היין.

3. ואני שמעתי טעם לעשות זכר למן שהיה מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה וזכר לזה נותנין מפה תחת הפת ואחרת על גביו.

placed as if in a box, with dew above and dew below. To recall this, we place a cloth beneath the bread and another over it.

4. Shulchan Aruch Or"ch, 271, 12:

After he blesses over the cup, one washes his hands and says 'Al Netilat Yadayim'. If he washed his hands prior to Kiddush, he has revealed that bread is beloved to him, and he does not make kiddush over the wine, rather over the bread.

RAMA: There are those who say that initially, one should wash his hands before kiddush and then make kiddush over wine (the Rosh; Mordechai; Rashba; Hagahos Maimoni; Tur) and such is the simple custom in our lands and it is not to be changed except on Pesach night, as explained in Siman 473.

Mishnah Brurah: They say that since the kiddush is not considered a separation (hefsek) between washing and Hamotzi, as it is part of the Seudah. Moreover, since when one doesn't have wine he is washing before kiddush and saying kiddush on the challah, it is better to do always that way so he'll have only one constant practice.

4. Tosefta 4, 26:

Rav Yehuda said that **Shmuel** said: With regard to all the mitzvot, one recites a blessing over them prior to their performance.

5. Tosefta 4, 26:

Hands should be washed as close to the meal as possible.

6. Shulchan Aruch, Or"ch 166:

There are those who say that one need not be careful about pausing between washing and [the Brachah of] Hamotzi, and there are those who say that one needs to be careful [and there are those who say] it is good to be careful. (RAMA: The amount of time equivalent to walking 22 cubits is considered a pause.)

7. Tur Or"ch 166

However, Rabeinu Yoel (Haravia) wrote that there is no concern in pausing between the wash and Hamotzi, since the table is all set and he knows he is going to eat.

4. שו"ע, או"ח, ער"א, י"ב:

אחר שקידש על הכוס נוטל ידיו ומברך על נטילת ידים ואם נטל ידיו קודם קידוש גלי דעתיה דריפתא חביבא ליה ולא יקדש על היין אלא על הפת:

הגה וי"א דלכתחל' יש ליטול ידיו קודם הקידוש ולקדש על היין (הרא"ש והמרדכי פ' ע"פ ורשב"א והגהות מיי' פכ"ט וטור) וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות רק בליל פסח כמו שיתבאר סי' תע"ג:

משנה ברורה: דלכתחילה- דס"ל דאין הקידוש מקרי הפסק כיון שהוא צורך סעודה ולכך יקדש על היין וישתה הכוס ואח"כ יברך המוציא ויבצע הפת וכיון דאינו הפסק ס"ל לרמ"א דטוב לנהוג בן לכתחלה משום דכשאינו לו יין ומקדש על הפת בע"כ צריך ליטול ידיו קודם הקידוש וע"כ טוב לנהוג בן תמיד באופן אחד.

4. פסחים ז' ע"ב:

דאמר **רב יהודה** אָמַר **שמואל**: כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרָךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לְעִשְׂיָתָן.

5. תוספתא ברכות ה', כו:

אין נטילת ידים אלא סמוך לסעודה.

6. שו"ע או"ח קס"ז:

יש אומרים שאין צריך ליזהר מלהפסיק בין נטילה להמוציא ויש אומרים שצריך ליזהר וטוב ליזהר. (רמ"א: ואם שהה כדי הלוח כ"ב אמה מקרי הפסק):

7. טור, או"ח, קס"ו:

ומיהו רבינו יואל כתב שאין לחוש על הפסק בין נטילה להמוציא כיון שהשלחן לפניו ודעתו לאכול לא חשיב היסח הדעת

Kiddush or
Washing-
what's
first?

Hefsek

8. Bereshit, 2, 1-3:

If he is just sitting and waiting, even if it might take time or even if he is chatting this is not a concern, since the table is set and he knows he is about to eat every moment.

Who is saying the bracha?

9. Shulchan Aruch, Or"ch, 167:

If more than one are reclining and eating together, one of them is reciting the bracha for all of them. But if they were all sitting without reclining- each one recited the bracha for himself. In our days, when we don't recline but rather sit around one table, one is reciting for all.

10. Shulchan Aruch, Oc"ch, 268, 7:

[Rabbi Yohanan](#) said in the name of [Rabbi Shimon ben Yohai](#): The host breaks bread and a guest recites Grace after Meals. The host breaks bread so that he will break bread generously, whereas a guest might be embarrassed to break a large piece for himself and other guests; and the guest recites Grace after Meals so that he may bless the host in the course of reciting Grace after Meals, as the Gemara proceeds to explain.

11. Ba'er Heitev, Or"ch, 274, 1:

Women are also obligated to break on two breads.

Cut one or both?

12. Shabbat 117b:

[Rav Ashi](#) said: I saw that [Rav Kahana](#) took two loaves in his hand and broke one, not both at once. He said in explanation that it is written: "They collected double the bread," meaning that one collects and holds two loaves together, but need not break both.

13. Shulchan Aruch 274 1:

Every person is obligated to break bread on two [whole] loaves. One holds them both in his hands and breaks the bottom one.

14. Biur HaGra, there:

And we follow like Rabbi Shlomo Luria and the Shla that said that one should cut both Challot, as the Rashba is saying.

8. משנה ברורה, שם:

אם יושב בטל ואינו עושה בינתים שום מעשה אף ששוהה הרבה או אפילו משיח מעט אין לחוש כיון שהשלחן ערוך לפניו ודעתו לאכול מיד לא מסיח דעתו:

9. שו"ע, או"ח, קסז:

אם היו שנים או רבים א' מברך לכלם ודוקא הסיבו שהוא דרך קבע (או בעל הבית עם בני ביתו דהוי כהסיבו) (טור) אבל אם היו יושבים בלא הסיבה כיון שאינם נקבעים יחד כל א' מברך לעצמו. והאידיא שאין אנו רגילים בהסיבה ישיבה דידן בשלחן א' או בלא שלחן במפה אחת הוי קביעות

10. ברכות מ"ו ע"א:

כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ, וְאוֹרְחַם מְבָרְךְ. בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ — כְּדִי שְׂיִבְצַע בְּעֵין יָפֵה. וְאוֹרְחַם מְבָרְךְ — כְּדִי שְׂיִבְרַךְ בְּעַל הַבֵּית.

11. באר היטב או"ח ער"ד, א:

וגם נשים חייבות לבצוע על ב' ככרות.

12. שבת קי"ז, ע"ב:

אָמַר רַב אֲשִׁי: חֲזִינָא לֵיהּ לַרַב כְּהַנָּא דְנָקַט תְּרֵיתִי וּבְצַע חֲדָא. אָמַר: "לְקַטוּ" כְּתִיב.

13. שולחן ערוך ער"ד, א:

בוצע על שתי ככרות [שלימות] שאוחז שתיהן בידו בבוצע התחתונה:

14. ביאור הגר"א, שם:

והעיקר כמ"ש רש"ל ושל"ה לחתוך שניהם כפי' הרשב"א.

The
bottom
one or the
upper
one?

15. Yoma 33a:

removal of ashes from the inner altar precedes the removal of ashes from five of the seven lamps of the candelabrum. What is the reason for this?... [Rava](#) said: The reason is in accordance with the statement of [Reish Lakish](#), as [Reish Lakish](#) said: One may not forego performance of any of the mitzvot in order to perform another mitzva.

16. Rabbi Yoel Sirkish, there:

I don't understand how can one cut the bottom Challah as the Talmud says "Ein Maavirin Al Hamitzvot"... Therefore it seems that one should follow the torah scholars that say to recite the bracha on the upper challah, and we are not concern to the Kabbalah reasons.

17. Turei Zahav, there:

My tradition is to bring the bottom Challah closer to me, and by that there isn't any problem of Ein Maavirin Al Hamitzvot.

18. Rama, there:

Specifically on the night of Shabbat. However on Shabbat day, or on the night of Yom Tov, we break the top one [Kol Bo; Hagahos Maimoni] and the reason is according to the Kabbalah.

Where in
the loaf
itself?

19. Shulchan Aruch, Or'c, 277 1,:

One cuts the loaf in a well baked part (Rama: in our bread it is on the edge of the loaf)

20. Mishnah Brura, there:

The poskim wrote that it's good to cut a small cutting before the bracha (to reduce the time between the bracha and the actual cutting) and after the bracha he will finish cutting that part and detach it from the loaf.

21. Shulchan Aruch, Or'c, 277, 4:

Put both hands on the bread when you are about to bless "Hamotzi"; for the 10 fingers are reflective of the 10 mitzvot that are dependent on bread. Additionally, there are 10 words in the blessing of "Hamotzi" and 10 words in the following verses: [Psalms 104:14](#), "He causes the grass to grow for the cattle, and grass for the

15. יומא ל"ג ע"א:

וְדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי קוֹדֵם לְהִטְבֵּת חֶמֶשׁ נְרוֹת. מֵאֵי טַעְמָא? ... [וְרַבָּא אָמַר: בְּרִישׁ לְקִישׁ. דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אֵין מַעְבִּירִין עַל הַמִּצְוֹת.](#)

16. הב"ח שם:

ואני תמה שיעברו על דין התלמוד דאין מעבירין על המצות ... לכן נראה עיקר כדעת הגדולים שלעולם מברך על העליון ואין משגיחין בטעם של הקבלה.

17. ט"ז שם:

ואני נהגתי בעצמי כשמברכין על התחתון' מניח אני אותה קרוב אלי יותר מהעליונה נמצא שפוגע אני תחלה בתחתונה ואין כאן מעביר על המצות כלל:

18. רמ"א, שם:

הגה ודוקא בליל שבת [ד"ע] אבל ביום השבת או בליל י"ט בוצעין על העליונה [כל בו והגהות מיי"ח מהלכות חמץ ומצה] והטעם הוא על דרך הקבלה:

19. שו"ע קס"ז א:

בוצע בפת במקום שנאפה היטב (רמ"א: ובפת דידן יש לבצוע בצד הפת ויחתוך מעט מצד העליון והתחתון)

20. משנה ברורה, שם:

כתבו הפוסקים דטוב לכתחלה שיחתוך מעט בכבר קודם שמתחיל הברכה [ושיעור החיתוך יהיה מעט כדלקמיה] ויברך ואח"כ גומר להפריד הפרוסה מן הפת.

21. שו"ע, קס"ז, ד:

יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה שיש בהן י' אצבעות כנגד י' מצות התלויות בפת ולכך יש י' תיבות בברכת המוציא וי' תיבות בפסוק מצמיח חציר לבהמה וי' תיבות בפסוק עיני כל אליך ישברו וי' תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה וי' תיבות בפסוק ויתן לך:

service of man: that he may bring forth bread out of the land." [Psalms 145:15](#), "The eyes of all look to you expectantly, and you give them their food at the proper time." [Deuteronomy 8:8](#), "A land of wheat and barley, of vines, figs, and pomegranates, a land of olive trees and honey." Bresheit 27:28, "May G!d give you from the dew of heaven and fat of the earth, and an abundance of grain and wine."

Salt 22. Shulchan Aruch, Or"ch, 267:

one should not break on the bread before he has salt or condiments to eat with the bread. If the bread is already spiced and have taste he doesn't need to wait.

23. Mishna Brurah, there:

We do so in order to eat the bread with taste, as it is the dignity of the bracha. And, to avoid asking for it after the bracha was recited. Even if they will wait couple more moments in order to bring the salt to the table they should do that.

24. Shaar Hatziun, 271, 89:

In any case it is a mitzvah to bring salt to the table before the bracha, since the table is like an altar, and the food is like a sacrifice, and the torah says that on all sacrifices we should put salt. Moreover, salt saves us from bad things.

25. Kitzur Shulchan Aruch 129:

At the evening meal it is customary to prepare symbolic dishes [as auspicious omens] for a good year: you dip the piece of *challah* of *Hamotzi* in honey, and after eating a *kazayis* of *challah*⁷ you should say: *Yehi ratzon shetechadeish aleinu⁸ shanah tovah umesukah* [May it be Your will to renew for us a good and sweet year]

26. Piskei Tshuvot, 4183:

במנהג לטבל פרוסת המוציא ותפוח בדבש, ובחלת דבש

ג. שם: ויש נוהגים לטבל המוציא בדבש. אבל¹⁷ לא יטבל בדבש בלבד בלתי מלח תחילה, כי טיבול פרוסת המוציא במלח הוא למתק הגבורות ואינו מן הראוי לטבל זה בשום סעודה, והנהוג הוא לטבול¹⁸ הפרוסה מצד אחד במלח ומצד שני בדבש, או שתי פרוסות אחד במלח ואחד בדבש ולאכול הפרוסה עם המלח ואח"כ עם הדבש, ויש¹⁹ שנהגו להקדים לטבול הפרוסה בדבש ולאכול ואח"כ לטבל במלח, ויש²⁰ שנהגו שלא לטבל במלח כלל אלא בדבש.

22. שו"ע קס"ז:

לא יבצע עד שיביאו לפניו מלח או ליפתן (פירש"י כל דבר הנאכל עם הפת) ללפת בו פרוסת הבציעה ואם היא נקייה או שהיא מתובל בתבלין או במלח כעין שלנו או שנתכוין לאכול פת חריבה אינו צריך להמתין:

23. משנה ברורה, שם:

כדי שתהא נאכלת בטעם משום כבוד הברכה ועוד כדי שלא יצטרך אח"כ להפסיק בין ברכה לאכילה לבקש מלח ותבלין דאסור לכתחלה ואפילו אם יתאחר קצת עד שיביאו ג"כ נכון להמתין מלברך.

24. שו"ע, ער"א, ט"ז:

ומ"מ מצוה להביא על כל שלחן מלח קודם שיבצוע כי השלחן דומה למזבח והאכיל לקרבן ונא' על כל קרבנך תקריב מלח (ב"י בשם שבולי הלקט) והוא מגין מן הפורענות (תו' והגהת אשיר"י פ' כיצד מברכין וע"ל ס"ס ק"ע):

25. קיצוש"ע קבט:

בסעודת הלילה, נוהגין לעשות סימנים לשנה טובה. טובלין פרוסת המוציא בדבש. ואחר נשאכל פת, אומה, יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

26. פסקי תשובות, תקפג, ג:

*Hamotzi
on sweet
challah*

27. Shu" a, 167, 7:

Pat Haba Bekisnin, some interpret it as bread that is made with a sort of pockets (kisim) that one fills with honey or sugar and nuts and walnuts and spices, which are called roshklish dialchashu. Some say that it is a dough that has honey, oil, milk, or spices kneaded in and then baked, as long as the taste of the mixture of fruit juice or spices is noticeable in the dough. **[Rema: and some say that this is unequivocal bread unless there is a lot of spices of honey like the sweet pastry that is called Lekach in which the honey and spices are the main part, and this is our custom.]** Some interpret that it is bread, whether spiced or not, which is made into dry cakes and one cracks them, and they are called bishkonish. The halacha is according to all of them, such that for all of these items we apply the rules that we have enumerated for Pat Haba'ah bekisnin.

27. שו"ע קס"ח ז:

פֶת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין, יֵשׁ מְפָרְשִׁים: פֶת שְׁעָשׂוּי כְּמִין כִּיסִים שְׂמֵמְלָאִים אוֹתָם דְּבִשׁ אוֹ סוּקָר וְאַגֻזִים וְשִׁקְדִים וְתַבְלִין, וְהֵם הַנִּקְרָאִים רִישְׁקֵלָא"שׁ; וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיא עֶסָה שְׁעָרֵב בָּהּ דְּבִשׁ אוֹ שְׂמֵן אוֹ חֶלֶב אוֹ מִינֵי תַבְלִין וְאַפְאָה, וְהוּא שְׂיֵהִיָּה טַעַם תַּעֲרֹבֶת הַמֵּי פְרוֹת אוֹ הַתַּבְלִין נֶכֶר בְּעֶסָה, {הַגָּה וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזֶה נִקְרָא פֶת גָּמוּר, אֲלָא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהֶם הַרְבֵּה תַבְלִין אוֹ דְּבִשׁ כְּמִינֵי מְתִיקָה שְׂקוּרִין לַעֲקִי"ךְ שְׂכַמְעַט הַדְּבִשׁ וְהַתַּבְלִין הֵם עֵקֶר, וְכֵן כּוֹהֲנִים} וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא פֶת, בֵּין מְתַבֵּלֶת בֵּין שְׂאִינָה מְתַבֵּלֶת, שְׁעוֹשִׂים אוֹתָם כְּעֵבִים יְבֻשִׁים וְכוֹסְסִין אוֹתָם, וְהֵם הַנִּקְרָאִים בִּישְׁקוּנֵי"שׁ, וְהִלְכָה כְּדַבְרֵי בְּלָם שֶׁלְכָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים נוֹתְנִים לָהֶם דִּינֵים שְׂאֵמְרָנוּ בְּפֶת הַבָּאָה בְּכִסָּנִין.

*Mitzvah to
prepare
Challah*

28. Rama, Shu" a, 242:

We customarily knead a quantity of dough that is sufficient to become obligated in the mitzvah of challah, in the home. With these we bake breads that we will then break on Shabbat and holidays. This is one of the [many ways] in which we honor Shabbat and holidays, and one must not deviate from this custom.

28. רמ"א, שו"ע או"ח רמ"ב:

נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויום טוב [סמך ממרדכי ריש מסכת ר"ה] והוא מכבוד שבת ויום טוב ואין לשנות.